

Prosiměřice

Kraj: Jihomoravský

Správní obvod: Znojmo

Nadmořská výška: 207 m n. m.

Počet obyvatel: 857

Adresa URL: www.prosimerice.cz

Okres: Znojmo

GPS souřadnice: 48.902703N, 16.191965E

První pís. zmínka: 1226 (798 let)

PSČ: 671 61

Památky a zajímavosti Prosiměřice

V obci se nachází tyto pamětihodnosti:

Kostel sv. Jiljí

Je to nejvýznamnější a společně s farou také nejstarší památka v obci. Počátky kostela zasvěceného sv. Jiljí jsou zahaleny tajemstvím - neznáme ani přesné datum vzniku ani stavitele. Víme jen, že první a nejstarší zmínka o kostele pochází z 19. září 1226 ze zakládající listiny města Znojma českým králem Přemyslem Otakarem I. Ovšem je jasné, že církevní stavba je nepochybně mnohem starší s románskými základy. K přesnějšímu určení by byl nutný podrobný archeologický průzkum.

Kostel zřejmě založený v románské období byl někdy ve druhé polovině 13. století přebudován do ranně gotické podoby. V první polovině 14. století započal Loucký klášter zásadní přestavby kostela, zvětšení a zaklenutí presbytáře, přistavění opěrných pilířů pro budoucí zaklenutí lodí atd...

Další drobnější úpravy nastaly v 15. století, především malby v interiéru, portálek v severní straně lodi. V roce 1543 bylo provedeno oválné zaklenutí stropu v menší, jižní lodi.

Přibližně dnešní podobu dostal kostel v období další přestavby v osmdesátých letech 16. století.

Vypovídá o tom vápencová deska s nápisem z roku 1583, zasazená na západní straně kostelní věže, která dokládá budovatelskou zásluhu proslulého louckého opata Šebestiána Freytaga z Čepirohu.

Došlo ke změně plochého stropu v hlavní lodi na klenutý, zvýšení stěn, nový vchodový štít s křížem, další zvýšení věže o zvonický prostor s velkými okny a hlavní věží. Gotická okna byla změněna na oblouková, bylo přistavěno schodiště a vybudovaný východní vchod do kaple, který je dnes zazděný.

V roce 1620 byl kostel, v počátcích třicetileté války vypleněný a vypálený. Roku 1657 byl opět vysvěcen, opraven a vybavený třemi oltáři a křtitelnicí. V letech 1777 - 1780 bylo farnosti papežem uděleno právo prodeje odpustků, což bylo obvyklé k získání finančních prostředků na rekonstrukci.

V následujících desetiletích byly prováděny většinou až na menší výjimky jen drobnější úpravy. O dnešní vzhled kostela se zasloužil první čestný občan Prosiměřic a tehdejší správce statku v Bohunicích Leopold Burger.. V roce 1894 podal návrh na postavení čtyř rohových věžiček. Kostelní věž tak získala hezčí, neopakovatelnou podobu a nové věžičky symbolizují čtyři sousední farní obce Bantice, Bohunice, práce a Vítonice. V roce 1907 bylo opět provedeno několik oprav a úprav. V poválečných letech byly obnoveny vitráže v oknech a další úpravy. V roce 1974 byly restaurované malby, provedena elektroinstalace a umístění pozdně gotické Piety v kněžišti. Odstraněním pseudobarokního oltáře byl odkrytý mramorový pozdně barokní oltář. Gotická socha Piety z 15. století byla restaurována a do kostela rovněž dovezena gotická pokladnice z Mušova.

V kapli s křtitelnicí je fresková výzdoba vytvořená vynikajícím malířem Dolního Rakouska a jižní Moravy, Josefem Winterhalderem mladším. V roce 1975 byly nalezeny dosud neznámé prvky ve zdivu, zejména polychromovaná žebra a gotické okno s kružbou ve věžní kapli, nástěnné malby v presbytáři a původní sedlový portál dveří z jižní lodě ke schodišti. Nálezy byly označeny pracovníky brněnského Památkového ústavu jako za zcela výjimečné.

Při opravě kostela v roce 1977 bylo pod věží za bývalým oltářem objeveno gotické okno, pod omítkou za sanktuariem se našly malby ze 14. - 15. století. Poslední generální oprava byla v roce 1995, při níž se ze skříňky uložené v makovici věže, našly velice cenné listiny právě z období "bílých míst" historie Prosiměřic.

Farní budova

První zmínka o faře pochází stejně jako u kostela sv. Jiljí z 19. září 1226. Ve dnešní podobě farní budova pochází z počátku 18. století, kdy v roce 1814 byla zrekonstruována. 27. srpna 1821 ale hospodářská stavení přiléhající k faře vyhořela a poslední doložené opravy se datují z roku 1861. Historie spojená s farou i přehled farářů a mnoho další zajímavostí je součástí dochovaných dokumentů z makovice kostela objevených v roce 1996 a popsanych v publikaci Tajemství prosiměřické makovice. Pranyř

Městečko Prosiměřice mělo vlastní trestní právo. Jako pozůstatek po této výsadě stojí u křižovatky v centru obce na vyvýšeném místě kamenný pranyř s vytesaným letopočtem 1 794.

Pranyř stál v těsné blízkosti prastaré radnice, jejíž kamenná terasovitá zeď i základy jsou doposud zřetelně viditelné a která byla bohužel počátkem devadesátých let zbourána. Pranyř byl v devadesátých letech zrestaurován. Zvonička - kaple

Jedeme-li směrem do Kyjovic, po levé straně silnice v části bývalých Bohunic (administrativně byly s Prosiměřicemi spojeny v roce 1946), stojí stavba pocházející z 19. století. Věž byla původně samostatnou stavbou kapličky se vchodem obráceným k silnici. V roce 1923 byla zvonice zrenovovaná a zvednutá o 1 m, byla na ni nasazena špička pokrytá taškami. Na věžovité stavbě je zřetelně vidět dodatečná stavební úprava i nadstavba vlastní zvonice. Ve stejném roce byla na kapličku instalovaná pamětní deska (vyrobila ji firma Loos z Brna) válečným obětím z Bohunic. Deska se ale do dnešních dnů bohužel nedochovala. Železné mřížové dveře zhotovil zámečnický mistr Josef Piron z Prosiměřic. Později byla ještě ke kapličce - zvonice přistavěna přístavba, jež vytvořila jednotný architektonický celek. Tato posledně dostavěná část nikdy nesloužila náboženským účelům a v současné době je zde zřízena místní knihovna. Hřbitov

Původní prastarý hřbitov, který se rozkládal kolem kostela byl v roce 1705 přeložen nedaleko na nové místo, po levé straně silnice do Práčí. V letech 1866 - 1867 se hřbitov rozšiřoval a byl obehnan novou zdí. V roce 1889 byla na výslovný příkaz c. k. sanitárního úřadu zřízena márnice. Kříž uprostřed hřbitova pochází z roku 1802.

Ze zajímavých osobností je na hřbitově například pohřben hrabě Evžen von Auersperg Thurn am Hardt, narozený v Judenburgu ve Štýrsku 13.8.1825. Zemřel v Bohunicích 1.2.1891. V roce 1898 zde byl pochován spisovatel pater Václav Kosmák, ovšem v roce 1899 byly jeho ostatky převezeny na ústřední hřbitov v Brně.

Nejvýznamnější úpravy byly provedeny v roce 1995, byla opravena a dostavěna hřbitovní zeď, nově postavena márnice a provedena úprava čelní strany. V zadní části hřbitova bylo vybudované důstojné kolumbárium, další se v současné době (2005) buduje. V roce 2004 byl odhalen pomník německým

rodákům rodinou Schillerwein žijící v Rakousku, potomků například Johanna Schillerweina, který byl v letech 1849 - 61 starostou v Prosiměřicích a dalších, jež aktivně a tradičně stáli v čele obce po dlouhá léta i v následujících generacích. Socha sv. Jana Nepomuckého

V severní části obce při výjezdu směrem do Vítonic, stojí na kamenném hranolovém soklu pod kaštanem, socha sv. Jana Nepomuckého. V oděvu kanovníka shlíží ke kříži, který oběma rukama drží před sebou. Je to dílo neznámého umělce, zhotovené z mušlového vápence pravděpodobně v 19. století.

Socha byla působením povětrnostních podmínek značně poškozena. Proto byla nákladem 12 000,- Kč zrestaurována včetně doplnění chybějících částí a nakonzervována. Restaurátorské práce skončily v roce 1993.

Socha sv. Vavřince

Je zazděna v zahradní zdi domu č. 39. můžeme ji shlédnout po levé straně u silnice, pojedeme-li směrem do Kyjovic. Rovněž pochází pravděpodobně z 19. století a je to dílo neznámého autora. Zajímavostí je, že se tato socha od nepaměti koloruje barevnými nátěry. Kaplička ke Kyjovicím

Jedeme-li do Kyjovic, pak po pravé straně za mostkem stojí pečlivě udržovaná, opravená polokruhová kaplička z 19. století. Podobně jako u zvoničky i zde železné kování ve dvacátých letech minulého století zhotovil zámečník Josef Piron z Prosiměřic.

Ostatní drobné zajímavosti

Jedeme-li do Kyjovic, pak po pravé straně silnice u odbočky do chovatelského areálu, stojí mramorový kříž. V roce 1921 byl rodinou Leopolda Zwieba postavený mramorový kříž pro svého syna Gottfrieda Zwieba, který padl v I. světové válce.

Podobných drobných staveb - křížů, je v blízkém okolí Prosiměřic celá řada. Bohužel, některé z nich se staly terčem vandalů - tak zvaných sběratelů starožitností. Další popisy nebudeme raději uveřejňovat. Přežily dlouhá desetiletí bez úhony a v posledních málo letech jsou poničené. Je to velká škoda, protože tyto drobné památky jsou součástí krajiny, odrážejí historii obce, osudy jeho občanů a jsou součástí našich "kořenů" spojujících dnešek s minulostí.

